

Betænkning afgivet af Beskæftigelsesudvalget den 18. november 2015

Betænkning

over

Forslag til lov om ansættelsesklausuler

[af beskæftigelsesministeren (Jørn Neergaard Larsen)]

1. Ændringsforslag

Enhedslistens medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 2 og Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 1.

Enhedslistens og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 3-9.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 7. oktober 2015 og var til 1. behandling den 30. oktober 2015. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Beskæftigelsesudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 2 møder.

Høring

Lovforslaget er en genfremsættelse af L 196 (folketingsåret 2014-15, 1. samling). Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen af L 196 været sendt i høring, og beskæftigelsesministeren sendte den 19. marts 2015 dette udkast til udvalget, jf. BEU alm. del – bilag 114 (folketingsåret 2014-15, 1. samling). Den 8. oktober 2015 genfremsendte beskæftigelsesministeren de indkomne høringssvar, et høeringsnotat og en ligestillingsvurdering af lovforslaget til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 1 spørgsmål til beskæftigelsesministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, DF, V, RV og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* i udvalget (EL, ALT og SF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* i udvalget (LA) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og vil stemme imod de stillede ændringsforslag.

Enhedslistens medlemmer af udvalget mener, at det grundlæggende synspunkt er, at de danske lønmodtagere ikke skal begrænses i deres fri bevægelighed. Derfor ønsker Enhedslisten generelt en afskaffelse af arbejdsgivernes adgang til at pålægge lønmodtagerne ansættelsesklausuler. En ændring af nugældende lov skal være et skridt i denne retning, hvor lønmodtagernes retsstilling forbedres og arbejdsgivernes vilkårlighed indskrænkes.

Lovforslaget, som det er fremsat, indeholder kun mindre forbedringer og en række forringelser, som tilsammen fører til flere klausuler, fordi loven nu omfatter alle lønmodtagere – i dag er det kun funktionærer – og det er blevet billigere for arbejdsgiverne. Samtidig er det fortsat risikofrit for arbejdsgiverne at pålægge klausuler, og lønmodtagernes retsstilling er ikke forbedret på de mest problematiske områder:

- Det er stadig muligt for virksomheder at lave ulovlige jobklausuler, som forhindrer ansatte i at tage ansættelse i et andet firma, uden at det koster en bøde til arbejdsgiveren og erstatning til de ansatte.
- Det er omkostningsfrit for en arbejdsgiver at påvinge en lønmodtager ulovlige konkurrence- og kunde-klausuler, fordi der ikke er krav om bod og godtgørelse.
- Kompensationen til lønmodtageren for en pålagt ansættelsesklausul er betragteligt nedsat, specielt klausuler af 6 måneders varighed, der nedsættes fra 50 pct. til 16 pct., hvilket gør det meget billigere for arbejdsgiverne at anvende klausulerne.
- Der er ingen krav om, at der løbende skal betales for at påvinge lønmodtageren en ansættelsesklausul. Det er først ved opsigelsen, der skal betales, og det betyder, at arbejdsgiveren selv bestemmer, hvornår virksomheden fraskriver sig klausulen, mens den ansatte ikke kan frasi-ge sig klausulen.

- Begrebet helt særlig betroet er ikke defineret, hvilket giver arbejdsgiverne frie fortolkningsmuligheder, og det betyder, at der fortsat vil være mange helt almindelige ansatte, som påtvinges disse stavnsbindingsregler.
- Der er ikke lagt op til, at der etableres et hurtigt virkende tvistssystem. Det betyder, at det nuværende meget langsomme system fortsættes, hvor en afgørelse om en ulovlig klausul først er afgjort, mange måneder efter at den er anvendt. Det betyder, at det ikke bare er gratis, men også uden risiko for arbejdsgiveren at anvende klausuler.

Enhedslisten deler kritikken fra FTF og HK, hvis medlemmer i årevis har været påtvunget klausulerne i den gamle lov. Enhedslisten deler især de to organisationers negative forventninger til, at lovændringerne vil føre til en større udbredelse af ansættelsesklausuler og dermed trækker i den forkerte retning. Derfor har Enhedslisten stillet en række ændringsforslag til lovforslaget, som kan rette op på problemerne for lønmodtagerne. Enhedslisten vil stemme for lovforslaget, såfremt disse ændringsforslag vedtages. I modsat fald vil Enhedslisten stemme imod.

Alternativets medlemmer af udvalget havde gerne set lovforslaget styrket med en præcisering af, hvordan en »særlig betroet stilling« skal forstås, og at der var en mere begrænset anvendelse i brugen af ansættelsesklausuler. Ud fra en samlet vurdering vil Alternativet stemme for lovforslaget og stemme for alle de stillede ændringsforslag.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurinn var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Af et *mindretal* (SF), tiltrådt af et *mindretal* (ALT og EL):

Ny paragraf

1) Efter § 4 indsættes i *Kapitel 2* som ny paragraf:

»§ 01. Hvis en arbejdsgiver har indgået en jobklausul, som ikke er omfattet af § 4, kan den lønmodtager, der er omfattet af klausulen, tilkendes en godtgørelse. Godtgørelsen kan ikke overstige 26 ugers løn.

Stk. 2 Hvis en lønmodtager, der anser sig for omfattet af en jobklausul, påviser faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at arbejdsgiveren har indgået en aftale om jobklausul i strid med § 3, påhviler det arbejdsgiveren at bevise, at lønmodtageren ikke var omfattet af den pågældende jobklausul.«

[Tilkendelse af kompensation og ændret bevisbyrde]

Af et *mindretal* (EL), tiltrådt af et *mindretal* (ALT og SF):

Til § 5

2) *Nr. 1* affattes således:

- »1) indtager en helt særlig betroet stilling (leder på højere niveau eller unik specialist) eller indgår en aftale med arbejdsgiveren om udnyttelsesretten til en af lønmodtageren gjort opfindelse,«

[Præcisering af begrebet en helt særlig betroet stilling]

Af et *mindretal* (EL og SF), tiltrådt af et *mindretal* (ALT):

Til § 8

3) *Stk. 1, 2. pkt.*, udgår.

[Nedsættelse af kompensation fra 3. til og med 6. måned udgår]

4) *Stk. 2, 2. pkt.*, udgår.

[Nedsættelse af kompensation fra 3. til og med 12. måned udgår]

5) *Stk. 3-5* udgår.

[Bestemmelse om engangsbeløb og bortfald udgår]

Til § 9

6) *Stk. 1, 2. pkt.*, udgår.

[Nedsættelse af kompensation fra 3. til og med 6. måned udgår]

7) *Stk. 2 og 3* udgår.

Stk. 4 bliver herefter *stk. 2*.

[Bestemmelse om engangsbeløb udgår]

Til § 10

8) I *stk. 2* indsættes som *2. pkt.*:

»Beløbet udbetales senest ved fratrædelsen.«

[Frist for udbetaling af engangsbeløb]

Til § 11

9) *Stk. 1* affattes således:

»Opsiger arbejdsgiveren ansættelsesforholdet, uden at lønmodtageren har givet rimelig anledning hertil, eller fratræder lønmodtageren selv sin stilling, og har arbejdsgiverens undladelse af at opfylde sine forpligtelser givet gyldig grund hertil, er en aftale om en konkurrenceklausul, jf. § 5, og konkurrenceklausulen af en kombineret klausul, jf. § 7, ikke gyldig, og lønmodtageren vil have krav på et engangsbeløb svarende til kompensationen efter § 8, stk. 1, og § 9 stk. 1, for de første 2 måneder efter fratrædelsen.«

[Krav på engangsbeløb efter § 8, stk. 1, og § 9, stk. 1]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Vedrørende det foreslåede stk. 1 bemærkes, at ved behandlingen af lov om arbejdsgivers brug af jobklausuler, lov nr. 460 af 17. juni 2008, fremgik det af udvalgsbetænkning

gen, at såfremt de verserende retssager om kompensation efter ansættelsesbevisloven ikke faldt ud til lønmodtagernes fordel, ville der blive fremsat et lovforslag med henblik på at få kompensationen ind i klausulloven. Idet begge verserende retssager om dette er blevet tabt, er der med ændringsforslaget tale om indfrielse af en aftale. I Arbejdsmarkedsudvalgets betænkning af 4. juni 2008 over lovforslag L 81 (folketingsåret 2007-08, 2. samling) blev løftet beskrevet således:

»Efter § 2 kan en aftale om en jobklausul ikke gøres gældende i forhold til en lønmodtager, hvis arbejdsgiveren ikke har indgået en særskilt aftale med lønmodtageren. L 81 indeholder ikke regler om yderligere sanktioner i form af bøde eller godtgørelse for de arbejdsgivere, der henover hovedet på medarbejderen indgår jobklausuler, men undlader at indgå særskilt aftale med medarbejderen. Udvalget har drøftet muligheden for at indsætte yderligere bestemmelser om sanktion. Flertallet er enige om, at i det omfang jobklausuler udgør et væsentligt vilkår i ansættelsesbevislovens/-direktivets forstand, så vil en arbejdsgivers manglende orientering af lønmodtageren om en jobklausul medføre, at lønmodtageren kan tilkendes en godtgørelse ved domstolene. Udvalget har kendskab til, at domstolene for øjeblikket behandler en sag vedrørende ansættelsesbevislovens anvendelighed på jobklausuler. Flertallet finder det derfor hensigtsmæssigt at afvente en endelig afklaring af, om jobklausuler udgør et væsentligt vilkår for ansættelsesforholdet i ansættelsesbevislovens forstand. Dommen forventes afsagt i december 2008. Beskæftigelsesministeren har over for udvalget givet tilsagn om at ville ændre reglerne, hvis domstolene skulle komme frem til, at jobklausuler ikke udgør et væsentligt vilkår efter ansættelsesbevisreglerne.«

Dette ændringsforslag opfylder aftalen fra 2008, og det skal understreges, at ændringsforslaget kun koster noget for en arbejdsgiver, som indgår ugyldige klausuler. Godtgørelsen fastsættes ud fra virksomhedens størrelse og overtrædelsens grovhed, herunder om der er formodning om, at jobklausulen reelt har forhindret lønmodtageren efter ansøgning i at opnå ansættelse i det andet selskab.

Vedrørende det foreslåede stk. 2 bemærkes, at det er blevet klart, at domstolene ved deres vurdering af, hvorvidt en bestemt lønmodtager er omfattet af en generel aftale, har været meget restriktive forstået på den måde, at tvivlen er faldet ud til arbejdsgivers fordel. Samtidig er den reelle effekt af uklare aftaler, at lønmodtageren de facto bliver udelukket fra jobs. Derfor foreslås en delt bevisbyrde således, at arbejdsgivere, der indgår ugyldige jobklausuler, må betale godtgørelse til de lønmodtagere, de ikke kan godtgøre ikke var omfattet af aftalen om en jobklausul.

Til nr. 2

Enhedslisten finder, at der ved »en helt særlig betroet stilling« skal forstås

- en leder på højere niveau, som har ret til at opsiges/ansætte medarbejdere, har udvidet økonomisk dispositionsret og selvstændig beslutningsret på højere niveau, eller
- en unik specialist, som har et større selvstændigt ansvar med udvidet dispositionsret.

Det er således ikke tanken bag loven, at almindelige lønmodtagere som f.eks. bogholdere og håndværkere skal omfattes af konkurrenceklausuler.

Til nr. 3-9

Med henblik på at opnå en mere effektiv begrænsning i brugen af ansættelsesklausuler skal ændringsforslagene motivere arbejdsgiverne til nøje at vurdere behovet for brugen af ansættelsesklausuler ved at gøre det dyrere at anvende ansættelsesklausuler.

Dette gøres ved at ophæve lønmodtagerens tabsbegrænsningspligt og herved også arbejdsgivers modregningsadgang i lønmodtagerens anden lønindtægt, som kommer til udtryk i lovforslaget ved en nedsættelse af kompensationen, når lønmodtageren finder andet arbejde.

Ændringsforslagene vil på den måde også føre til en mere effektiv begrænsning i anvendelsen af ansættelsesklausuler med en varighed på op til 6 måneder, da det med ændringsforslaget også vil blive dyrere for arbejdsgiveren at anvende konkurrenceklausuler med en varighed på op til 6 måneder end efter reglerne i funktionærlovens § 18, som foreslås ophævet i forbindelse med lovforslaget. Netop konkurrenceklausuler med en varighed på op til 6 måneder vil efter lovforslaget blive billigere at anvende for arbejdsgiveren, hvilket derfor må forventes føre til et øget brug af sådanne ansættelsesklausuler. Ændringsforslagene vil hermed modvirke denne effekt.

Med ændringsforslagene vil det således blive dyrere for arbejdsgiveren at anvende ansættelsesklausuler også i forhold til den store gruppe af funktionæransatte, som hidtil har været reguleret af bestemmelserne i funktionærlovens §§ 18 og 18 a, som foreslås ophævet i forbindelse med lovforslaget.

Ændringsforslagene forenkler kompensationsbestemmelserne og gør det lettere for arbejdsgiveren at administrere disse. Desuden fjerner det alle diskussioner om, hvad der er passende arbejde, og hvor meget der skal til for at opfylde tabsbegrænsningspligten (hvor mange jobs lønmodtageren skal søge osv.). Lønmodtageren skal have ret til kompensation for klausulen, uanset om lønmodtageren finder andet arbejde eller ej. Klausulen hæmmer fortsat lønmodtageren i frit at finde anden beskæftigelse, hvor denne vil, og derfor er det rimeligt, at arbejdsgiveren må betale fuldt ud i den periode, hvor klausulen er virksom. Arbejdsgiveren vil fortsat have fuld effekt af ansættelsesklausulen, uanset om lønmodtageren finder anden beskæftigelse eller ej i klausulperioden.

Bent Bøgsted (DF) fmd. Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) Peter Kofod Poulsen (DF) Mette Hjermind Dencker (DF)

Marlene Harpsøe (DF) Pernille Bendixen (DF) Hans Andersen (V) Peter Juel Jensen (V) Louise Schack Elholm (V)

Carl Holst (V) Anni Matthiesen (V) Britt Bager (V) Joachim B. Olsen (LA) Laura Lindahl (LA) Rasmus Jarlov (KF)

Per Husted (S) Bjarne Laustsen (S) nfm. Jeppe Bruus (S) Leif Lahn Jensen (S) Lennart Damsbo-Andersen (S)

Pernille Rosenkrantz-Theil (S) Peter Hummelgaard Thomsen (S) Henning Hyllested (EL) Christian Juhl (EL)

Finn Sørensen (EL) Josephine Fock (ALT) Torsten Gejl (ALT) Sofie Carsten Nielsen (RV) Karsten Hønge (SF)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	47	Socialistisk Folkeparti (SF)	7
Dansk Folkeparti (DF)	37	Det Konservative Folkeparti (KF)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	34	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Enhedslisten (EL)	14	Siumut (SIU)	1
Liberal Alliance (LA)	13	Tjóðveldi (T)	1
Alternativet (ALT)	9	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Radikale Venstre (RV)	8		

Oversigt over bilag vedrørende L 25

Bilagsnr.	Titel
1	Høringsnotat, høringssvar og ligestillingsvurdering, fra beskæftigelsesministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Udkast til betækning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 25

Spm.nr.	Titel
1	Spm., om loven kan medføre øget brug af konkurrenceklausuler, til beskæftigelsesministeren, og ministerens svar herpå